

Türkiye Kalkınma Vakfı Faaliyet Raporu 2013

TÜRKİYE KALKINMA VAKFI
Development Foundation of Turkey

Fatih Mahallesi Vakıf Caddesi No: 43 / B
Kazan, 06980 Ankara
Tel: 0 (312) 814 10 29 Faks: 0 (312) 814 15 90
E-posta: info@tkvbal.com.tr
www.tkv-dft.org.tr

Türkiye Kalkınma Vakfı Faaliyet Raporu 2013

Şubat 2014, Ankara

Tarihçe	1
2013 Faaliyetleri	3
Merkez Faaliyetleri	
GAP Bölgesi Programları	7
◆ Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) Faaliyetleri	9
◆ GAP Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi Faaliyetleri	12
◆ GAP Cheetos Çocuk Gelişim Merkezleri	15

Tarihçe

Türkiye'nin ilk sivil kalkınma kuruluşu olan Türkiye Kalkınma Vakfı'nın kırsal hanelere dönük, ev içi üretimden tarımsal sanayi işletmelerine uzanan sosyal ve gelir getirici projelerinden binlerce aile yararlandı.

Kurulduğu 1969 yılından günümüze, TKV'nin kırsal kalkınma uygulamaları sonucunda ülkemiz için sahada sınanmış, öğrenilen derslerle zenginleşmiş ve tekrarlanabilir modeller ortaya çıktı.

Türkiye Kalkınma Vakfı öncülük ettiği, ülke çapında etkili uygulamalardan en önde gelen örnekler şöyle sıralanabilir:

- Kırsal alanda aile planlaması yaklaşım ve uygulamalarının tanıtılması;
- Türkiye'de kırsal kalkınma alanında, insan kaynaklarının geliştirilmesi, teknik yardım, eğitim, kırsal kredi ve pazarlama desteğini bir arada ele alan bütüncül (entegre) bir yaklaşımın ve örgütlenmenin ilk kez tanıtılması ve hayata geçirilmesi;
- Yoksul girişimciler için ülkemizin saha gerçeklerine uygun küçük ölçekli kırsal kredi uygulamalarının geliştirilmesi;
- Kümes hayvancılığı, süt inekçiliği, besicilik ve arıcılık gibi faaliyetlerde, kırsal küçük üreticiyi destekleyen "sözleşmeli üretim modeli"nin tanıtılması ve yaygınlaştırılması;
- Ülkemizde küçük üreticiye dayalı ilk modern, entegre tavukçuluk sisteminin oluşturulması; hijyenik ve ticari bakımdan modern piliç üretiminin başlatılması
- Ülkemizde kırsal küçük üreticiye modern, teknik arıcılık uygulamalarının tanıtılması ve entegre arıcılık sistemine öncülük edilmesi
- Kırsal hanelerde arı ve hayvan sağlığı konusunda kamu ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilen öncü adımlar.

TKV'nin çeşitli proje bölgelerinde gerçekleştirdiği pilot ölçekte uygulamaların ve örnek oluşturma çalışmalarının bir kısmı zamanla birim bazında kendini sürdürülebilir duruma geldi; bir kısmı da ulusal kapsamda programlara dönüştü, yaygınlaştı.

TKV, kırsal kalkınma alanında nispeten küçük ölçekte gerçekleştirdiği başarılı uygulamaların en büyük ve en yaygın ölçekte tekrarlanmasını sağlayabilecek yapının kamu olduğunu her zaman vurgulamış ve bu gerçeğe uygun davranmıştır.

Bu doğrultuda, TKV proje çalışanları aracılığıyla sahada başta sağlık, eğitim, tarım, orman teşkilatları olmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği zeminini genişletmiş ve sistemli ilişkiler kurmuştur. Süreç içerisinde kamu, sivil ve özel sektörlerde kırsal kalkınmaya ilginin giderek gelişmesine de bağlı olarak, TKV'nin bugüne kadar gerçekleştirilen çalışmalarla edindiği tecrübenin (başarılar ve başarısızlıklardan çıkarılan tüm derslerin) sadece tekil yerleşimlerle sınırlı kalmayarak, bölgesel ve giderek ülke düzeyinde paylaşımı gündeme gelmiştir.

Günümüz koşullarında ise, yerel yönetimlerin faaliyet alanlarının genişletilmesi ve yetkinin yerelleştirilmesi yönündeki düzenlemelerle birlikte, kamu birimlerinin hizmetleri diğer ilgi ortaklarıyla işbirliğine daha elverişli koşulları yaratan bir gelişme göstermektedir. Bu durum, TKV'nin sahada edindiği tecrübeyi paylaşma ve model yaygınlaştırma çabaları için çeşitli fırsatları artırmaktadır.

Türkiye Kalkınma Vakfı, merkezi ve bölgesel düzeyde bilgi ve tecrübe paylaşımı yaklaşımı doğrultusunda, kırsal alanda 43 yılı aşkın bir süredir öncülük ettiği tekil/grup Köy Düzeyi çalışmalarına 2005 yılında planlı bir şekilde son vermiş; GAP bölgesinde projelerin saha çalışmalarının koordine edildiği Diyarbakır'da kurulu Proje Müdürlüğü dışındaki TKV Proje Müdürlüklerinin görevi sona ermiştir.

TKV, günümüzde, kırsal ihtiyaçların belirlenmesi, gerçekçi müdahale araç ve yöntemlerinin belirlenmesi başta olmak üzere bilgi ve tecrübe birikimini özellikle kamudaki ilgi ortaklarıyla özellikle merkezi düzeyde paylaşmayı sürdürmektedir.

Bu paylaşım özellikle Avrupa Birliğine katılım sürecinde tarım ve kırsal kalkınma başlıklı çeşitli çalışmalarda ve GAP bölgesinde mevcut ve yeni uygulamalar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

2013 Faaliyetleri

Merkez Faaliyetleri

TKV'nin 2013 yılında bilgi ve tecrübe paylaşımı çerçevesindeki faaliyetlerinden başlıca örnekler şöyledir:

- **TKV'nin AB Katılım Öncesi Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) Çalışmalarına Katılımı**

Türkiye-Avrupa Birliği Mali İşbirliği sürecinde, ülkemizin AB müktesebatına uyum çalışmalarının finansmanına destek olmak üzere sağlanan Katılım Öncesi Mali Yardımın 2007-2014 yıllarını kapsayacak yeni dönemi için, Avrupa Komisyonu tarafından Katılım Öncesi Araç (Instrument for Pre-Accession –kısa adıyla IPA) başlıklı bir mekanizma tasarlanmış olup, IPA'nın özellikle kırsal kesime yönelik bir Kırsal Kalkınma Bileşeninin (IPARD) olması öngörülmektedir. Bu doğrultuda, IPA ile ilgili olarak bir Kırsal Kalkınma Ödeme Kuruluşunun kurulması ve Kırsal Kalkınma Planının hazırlanması konularındaki çalışmaları yürütmek üzere, T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı koordinasyonunda düzenlemeler yapılmıştır.

TKV, bu çerçevede, 2005 yılından başlayarak Kırsal Kalkınma Planının hazırlanması için oluşturulan Çalışma Grubunda yer almakta; Avrupa Komisyonu heyetleri, ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri ile birlikte genel ve sektörel analiz ve değerlendirme çalışmalarına katılmaktadır. 2006-2010 yıllarını kapsayan bu çalışma sürecinde Türkiye'nin IPARD kapsamındaki fonlardan yararlanması için, desteklerin hangi tedbirler ile hangi sektörlerle ve hangi kriterler ile aktarılacağı belirleneceği, 2007-2014 yıllarını kapsayacak bir Plan hazırlığı gerçekleştirilmiştir.

IPARD çalışmaları, özet olarak aşağıdaki aşamaları kapsamaktadır:

- Kırsal Kalkınma Planının hazırlanması
- IPARD Ajansı/Kurumunun tasarlanması ve kurulması
- İzleme Komitesinin oluşturulması
- Ulusal Kırsal Ağın kurulması
- Pilot uygulamanın başlatılması (pilot iller, pilot tedbirler)
- Tedbirlerin uygulanması için Eylem Planlarının hazırlanması.

- **TKV'nin Ulusal Kırsal Kalkınma Planı Hazırlık Çalışmalarına Katılımı**

TKV 2013 yılında da T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından koordine edilen Ulusal Kırsal Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında yer almıştır. Bilindiği gibi, 2006 yılında

kırsal kalkınma için politika çerçevesi oluşturulması amacıyla Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinin hazırlanıp kabul edilmesi ülkemizde kırsal kalkınma planlaması alanında önemli bir adımı oluşturmuştur. Bu şekilde, şimdiye kadar Ulusal Kalkınma Planları içerisinde yer alan kırsal kalkınma politikaları stratejik çerçeveye oturtulmuş, ayrıca “Ulusal Kırsal Kalkınma Planı-UKKP” hazırlanması öngörülmüştür.

Ulusal Kırsal Kalkınma Planı, ülke çapında kırsal alana yönelik olarak çok sektörlü ve aynı zamanda bütüncül bir yapıyla gelişimi sağlamak, kırsal alana götürülecek hizmetler arasında uyumu geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Planın ülkemizin ihtiyaçlarını ve önceliklerini gözetmesi; aynı zamanda dünyada bu alandaki yeni yaklaşımları dikkate alması ve AB uyum sürecini kolaylaştırması hedeflenmiştir.

- **TKV'nin AB “Kırsal Kalkınma Planının Etkin Uygulanması için Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi” Eşleştirme Projesi Çalışmalarına Katılımı**

Eşleştirme Projesi, Türkiye-Avrupa Birliği Mali İşbirliği sürecinde, IPA çerçevesinde hazırlanacak Kırsal Kalkınma Planı'nın AB mevzuatına uygun şekilde uygulanmasının desteklenmesi için gerekli altyapının tanımlanması ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

Çalışmaları T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından koordine edilen Proje iki bölümden oluşmaktadır:

- ◆ Kurumsal çerçeve ve yol gösterici ilkelere (yasal ve teknik altyapı) yönelik faaliyetler;
- ◆ Eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri.

TKV Proje kapsamında Eğitim ve bilgilendirme başlığı altındaki iletişim çalışma grubu faaliyetlerinde aktif olarak yer almıştır.

- **TKV'nin Toplumsal Cinsiyet ve Kadınlara Yönelik Çalışmalara Katılımı**

Kırsal kalkınmada kadınların katılımı ve kapasitelerinin güçlendirilmesi çalışmalarına ayrı bir dikkat ve özen gösteren TKV 2014 yılında da Toplumsal Cinsiyet ve kadın konularını ele alan çeşitli faaliyetlerde yer almayı sürdürmüştür. Bu faaliyetler arasında:

- Başbakanlık'a bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından koordine edilen ve gerçekleştirilen BM Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) 6. Ülke Raporu Hazırlık toplantısı;
- KSGM Çevre ve Afet Komisyonu çalışmaları;

- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) tarafından düzenlenen Bin Yıl Hedefleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği toplantısı;

- İngiltere Büyükelçiliği desteği ile düzenlenen Kadın Girişimciliği ve İstihdamı toplantısı;

- Tarım ve Köyşleri Bakanlığı tarafından 2008 yılında düzenlenen Kırsal Alanda Kadın Çalıştayı hazırlık toplantısında da yer almıştır.

- **TKV'nin Japonya'da Temsili**

Türk ve Japon Hükümetlerinin işbirliği çerçevesinde, Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) tarafından 2007 yılı başında Japonya'da, dünyanın çeşitli ülkelerinden katılımcılarla gerçekleştirilen "JICA-Sivil Toplum Kuruluşları / Saha Uygulayıcıları İçin Katılımcı Kırsal Kalkınma Programı"na Türkiye'den TKV temsilcisi davet edilmiştir. Bu çerçevede, Türkiye ve Japonya'da yapılan sunumlarla TKV'nin kırsal kalkınma yaklaşımı ve uygulamaları uluslararası ilgi ortaklarıyla paylaşılmış, 2009 yılında da ileriye dönük iletişim ve bilgi alışverişi ortak devam etmiştir.

- **2013 yılında TKV'nin ve İktisadi İşletmeleri Aracılığı ile Aldığı İhaleler ve Projeler**

TKV kurulduğu günden bugüne kadar yoksul haneleri gelir getirici faaliyetlerle desteklemiştir. Bu faaliyetlerin başında ise arı ve arı ürünlerinin üretilmesi, paketlenmesi ve pazarlanması gelmektedir. 44 yıllık bu tecrübesi ile arı ve arı ürünleri konusunda açılan ihalelere iktisadi işletmesi vasıtasıyla girerek ihtiyaç sahiplerinin Arıcılık malzemeleri ve kovan ihtiyaçlarını sağlamaktadır. Bilgi konusundaki gereksinimlerini ise ihalenin konusu olmasa bile Teknik Destek Hizmeti vererek gidermektedir. Bu kapsamda alınan ihalelerden bazıları şunlardır;

- ◆ T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Hayvancılık Genel Müdürlüğü ile TKV arasında Arıcılık Yayım ve Eğitim İş Birliği Protokolü; bu protokol kapsamında arı ürünlerinin çeşitlendirilmesi konusunda eğitim ve yayım çalışmaları yürütülecektir.

- ◆ TKV'nin iştiraki olan Anadolu Kalkınma Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Enerjisa Enerji Üretim A.Ş. arasında imzalanan ENERJISA Tufanbeyli Termik Santarlı Projesi Toplumsal Kalkınma Planı Uygulama Projesi; sözleşmesi. Bu proje Enerjisa'dan ihale yöntemi ile alınmış olup, proje Tufanbeyli Termik Santralı Projesinden arazilerinin kamulaştırılması nedeniyle olumsuz etkilenen,

Tufanbeyli ilçesine bağlı Kayarcık, Yamanlı ve Yeşilova köylerinde, kaybedilen gelir kaynaklarının restorasyonuna yönelik kırsal kalkınma faaliyetlerinin uygulanmasını içermektedir. Kasım 2013'te başlatılan projenin 28 ay sürmesi planlanmaktadır.

- ◆ Heinrich Böll Stiftung Derneği ile TKV arasında Yerel-Topluma Dayalı Kırsal Kalkınma Girişimlerinin Belgelenmesi ve Paylaşımı Projesi,
- ◆ GAP İdaresi tarafından ihale edilen Nusaybin, Midyat, Cizre ve İdil Sulama Alanları Altbölge Gelişme Planı işinde Kutluay Planlama Bürosuna Danışmanlık,
- ◆ Shell Upstream Turkey davet usulü teklif alma yöntemi ileTKV'ye Dadaş projesinden etkilenen Diyarbakır köylerinde Kırsal Toplum Kalkınması Programının hazırlanması ve uygulanmasını ihale etmiş, bu çerçevede 2013 yılı Mayıs ayında taraflar arasında sözleşme imzalanarak proje başlatılmıştır. Proje etkilenen köylerde temel olarak insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik eğitim faaliyetleri ile yaşam kalitesini artırmaya yönelik küçük altyapı yatırımlarını içermekte olup, 2014 Eylül ayında tamamlanması planlanmaktadır.
- ◆ Merkezi Finans ve İhale Birimi Tarafından AB IPA programı tarafından ihale edilen Spor Eğitimi Yoluyla Sosyal İçerme Projesine NIRAS ve Agrin ortaklığı ile başvuru yapılmış ve ihale kazanılarak 2013 yılında başlatılmıştır. Proje Şanlıurfa, Diyarbakır ve Batman illerini içermekte olup, 2 yılda tamamlanacaktır.
- ◆ T.C. Silvan Kaymakamlığı Gıda Tarım Ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü için 1.200 Adet Arılı Kovan,
- ◆ Hüsnü M. Özyeğin Vakfı için 168 Adet Arılı Kovan, 79 Adet Boş Kovan ve Arıcılık Malzemeleri,
- ◆ T.C. Manyas İlçe Tarım Müdürlüğü için 170 Adet Arılı Kovan,
- ◆ Ilgaz Orköy 150 Adet Arılı Kovan,
- ◆ IPARD Projesi kapsamında Arısız Ahşap ve Strafor Kovan dağıtımları yapılmıştır.

2013'de Gerçekleştirilen Diğer Faaliyetlerden Örnekler

- ◆ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü-Kırsal Kalkınma Dairesi Başkanlığı IPARD İzleme Komitesi Toplantıları.
- ◆ Heinrich Böll Vakfı tarafından düzenlenen toplantılar,
- ◆ A.Ü. Ziraat Fakültesi öğrencilerine 25 yılı aşkın süredir verilmekte olan "Hale ve Nail Oraman Bursu" 2013'de de 15 öğrenci ile sürdürülmüştür.
- ◆ 2013 yılında da TKV, ulusal - uluslar arası çalıştay, seminer, toplantı, panel, sergi gibi faaliyetlere katılmıştır.
- ◆ Damızlık anaarı üretimi TKV'nin iştiraki olduğu Destek A.Ş.'ye ürettirilerek üreticilere bedeli karşılığı dağıtılmıştır.
- ◆ 2001 yılından bu yana imtiyaz sahibi olarak yılda 2 kere toplam 9 sayı çıkardığımız Mellifera Dergisinin çıkarılmasına 2006 yılında ara verilmişti. 2008 yılından itibaren Hacettepe Üniversitesi'ne sürekli olarak çıkarılmak üzere Mellifera Dergisini armağan ettik.
- ◆ TKV, Diyarbakır'da Eylül 2008 de SODER'in (Sosyo Ekonomik Kalkınma Derneği) kurulmasına katkı sağlamıştır. Kurulan bu dernek ile yerelde ki kalkınma potansiyelini ve halkın katılımını hızlandırmak sağlanacaktır. 2013 yılında daha önceki yılın devamı olan "Nasırlı Ellerimle Emeğimi Kazanıyorum 2" Projesi uygulanmış ve bu proje ile Diyarbakır'da bulunan 4 ÇATOM'un kapasitesinin artırılmasına çalışılmıştır.
- ◆ El sanatları faaliyeti olarak Midyat ve İdil yerleşimlerinde Halk Eğitim Müdürlükleri ile işbirliği halinde açılan Halıcılık Eğitim Merkezleri faaliyetlerine devam etmekte olup bu atölyelerde üretimin yanı sıra kadınlara yönelik sağlık, beslenme, okuma yazma gibi sosyal ve kapasite geliştirici programlar da yürütülmektedir.
- ◆ ÇATOM personeli için hizmet içi eğitim T.C. Başbakanlık GAP İdaresi ile birlikte Ankara ve Şırnak illerinde düzenlenmiştir.
- ◆ GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ile TKV arasında, 1995'dan bu yana saha çalışmalarında

GAP Bölgesi Programları

etkili bir işbirliği sürmektedir. Bu işbirliği çerçevesinde, 2013 yılında GAP Bölgesinde geçen yıllardan süregelen dört proje ile ilgili faaliyetler başarıyla sürdürülmüştür.

Bu projeler,

- ◆ GAP Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) Projesi,
- ◆ GAP Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi,
- ◆ GAP Cheetos Çocuk Gelişim Projesi,
- ◆ GAP Bölgesinde Sulama Sistemlerinin İşletme, Bakım ve Yönetimi Projesi,

TKV ÇATOM, Gençlik için Sosyal Gelişim ve Cheetos Gelişim Projelerinde uygulayıcı kuruluş olarak çalışmakta, diğer projelerde ise istihdam ve izleme değerlendirme alanlarında işbirliği yapmaktadır.

TKV ve GAP ÇATOM Projesi

ÇATOM (GAP Bölgesinde Kadının Statüsünün Yükseltilmesi ve Kalkınma Sürecine Entegrasyonu Kapsamında Çok Amaçlı Toplum Merkezleri) Projesi, GAP illerinde kadınların aile, yöre ve bölge ölçeklerinde kalkınmaya entegrasyonu için alternatif gelir kaynakları, kaynak ve kredilere erişim yolları, istihdam, kapasite artırma ve sosyo-ekonomik açıdan kadınların güçlendirilmesi bu projenin temel amacıdır.

ÇATOM'lar, GAP İdaresi tarafından 1992-1994 yılları arasında yapılmış olan beş temel araştırmanın bulgularına dayalı olarak hazırlanmış olan Sosyal Eylem Planı ile bu araştırmalardan biri olan "GAP Bölgesinde Kadının Statüsü ve Kalkınma Sürecine Entegrasyonu Araştırması" bulgularına dayalı olarak hazırlanan Eylem Planı'ndan hareketle ortaya çıkmıştır. Projenin pilot uygulamaları GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP-BKİ) tarafından Kasım 1995 yılında başlatılmıştır. GAP Bölge Kalkınma İdaresi ÇATOM Projesi'nin başından itibaren TKV ile işbirliği yapmaktadır. Projede uygulayıcı kuruluş olarak görev alan TKV, ÇATOM'larda yürütülen programların planlanması, uygulanması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve personel istihdamını üstlenmiştir.

2013 sonu itibariyle sayıları 42 olan ÇATOM'lardaki programlardan bugüne kadar 240.000 kişi yararlanmıştır. ÇATOM hizmetleriyle sadece kadınlarla sınırlı kalmayıp çocuk ve yetişkin binlerce kişiye de eğitim, sağlık ve sosyal hizmet desteği sağlanmıştır.

ÇATOM'lar kentlerin daha çok kırdan göç etmiş yoksul hanelerin yaşadığı mahallelerinde, ilçe merkezlerinde ve

merkezi köy yerleşimlerinde kurulmakta, topluma dayalı ve katılımcılığı esas almaktadır. ÇATOM'ların bulunduğu mahallelerdeki haneler; çoğunlukla çok düşük ücret/gelir karşılığı, marjinal alanlarda, kayıt dışı, geçici ya da mevsimlik işlerde çalışmakta; çocuklar da hane geçimine katkıda bulunmaları amacıyla çalıştırılmaktadır.

Öte yandan, araştırmalar, yoksulluktan en fazla etkilenen grupların kadınlar ve çocuklar olduğunu göstermektedir. Kadınların durumunu iyileştirici projeler birey ve aile düzeyinde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi açısından bir gereklilik olduğu kadar toplumsal refah artışı bakımından da önem taşımaktadır. Kadınların sosyal ve ekonomik konumlarının iyileşmesi doğrudan hane refahına yansımaktadır.

ÇATOM'larda amaç;

2013 yılında GAP bölgesinde 39 yerleşimde kurulu 42 Çok Amaçlı Toplum Merkezi'nde (ÇATOM) gerçekleştirilen düzenli programlardan 14.322 kişi, diğer etkinlik ve hizmetlerden 28.276 kişi olmak üzere, toplam 42.598 kişi yararlanmışır.

- ◆ Kadınların sorunlarının farkına varmalarına, tanımlamalarına ve çözümü için inisiyatif kullanabilmelerine fırsat yaratmak;
- ◆ Kadınların kamusal alana daha fazla katılımlarını ve kamusal hizmetlerden daha fazla yararlanmalarını sağlamak;
- ◆ Kadın istihdamını ve kadın girişimciliğini artırmak;
- ◆ Kadını güçlendirerek fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmak;
- ◆ Cinsiyet dengeli kalkınma sürecini başlatmak ve bu yolla yerel koşullara uygun, *katılımcı toplum kalkınmasını* temel alan, tekrarlanabilir modeller geliştirmektir.

ÇATOM'larda temel ilke kadınlara ne yapacaklarını değil, hangi koşullarda neler yapılabileceğini göstermektir. Çeşitli alternatifler içinden seçimi yapacak olan veya yeni seçenekleri ortaya koyacak olan kadınların kendisidir.

ÇATOM 2013 Faaliyetleri

2013 yılında tüm birim ÇATOM'larda 240 kursla gerçekleştirilen düzenli programlardan 14.322 kişi, diğer etkinlik ve hizmetlerden 28.256 kişi olmak üzere, toplam 42.598 kişi yararlanmışır.

ÇATOM programları esas olarak, şu ana başlıklar altında toplanmaktadır:

Eğitim Programları: Okuma-yazma, medeni hukuk ve yasal haklar, ev ekonomisi ve beslenme, anne eğitimi, bilgisayar, öğrenci destek programları vb. 5085 kişi,

- ◆ **Sağlık Programları:** Hijyen, çevre temizliği, anne-çocuk sağlığı, genel sağlık vb. eğitim programları;

kısmi poliklinik ve gezici sağlık hizmetleri; kırsal alan ve mahalle çalışmaları, sağlık taraması, aşı kampanyaları vb. (Sağlık eğitimlerden 2901 kişi faydalandırılmıştır.)

◆ **Yönetime Katılım Kapasitesini Geliştirici Programlar:** Katılımcıların kendi aralarında seçtikleri beş ya da yedi temsilciden oluşan ÇATOM kurulları tarafından yönetilmesine ve ÇATOM'ların dernekleşmesine ve kooperatif çatısı altında örgütlenmelerine yönelik kapasite geliştirme programları.

◆ **Gelir Getirici ve Kadın İstihdamını/ Girişimciliğini Destekleyici Programlar:**

i) Meslek kazandırıcı ve gelir getirici alanlarda bilgi ve beceri geliştirmeye yönelik Bilgisayar, El Sanatları, Trikotaj, Biçki-Dikiş, Nakış, Mefruşat, Keçe İşleme, Taş İşleme, Gümüş İşleme, Tekstil, Hediyeelik Eşya, Kumaş Boyama, Kuaförlük, vb. programlar uygulanmıştır. 2013 yılında gelir getirici programlarından yaklaşık 1000 kişi toplam 663.634,00 TL gelir elde etmiştir. Kişi başına düşen gelir miktarı 664,00 TL olup tüm katılımcılara oranı %7 dir. İstihdam boyutu incelendiğinde toplam 543 kişinin istihdamına aracı olmuştur. ÇATOM faaliyetlerine katılan 74 kadın iş kurmuştur. İş bulanların çoğunluğu dikiş kurslarından olup tekstil sektöründe iş bulmuş, bilgisayar kursu katılımcıları kayıt işlemlerinde, kuaförlük kursu katılımcıları ise kuaför salonlarında bir kısmı da ocuk bakıcısı olarak iş bulmuştur. İş kuranların çoğunlu kuaförlük salonu, dikiş ve trikotaj atölyeleridir.

ii) Kadın girişimciliğinin desteklemesine yönelik olarak girişimcilik eğitimi, mikro finansman/kredi desteği sağlanmasına aracı olunması, bireysel danışmanlık hizmetleri;

iii) Pazarlama ve satışa yönelik etkinlikler (sergi, fuar vb);

iv) Gelir getirici üretim atölyeleri: (2013 yılında Batman'da Argande Markası ile üretime devam edilmiş, Mardin'de sabun, Serigrafi ve bakır işleme atölyeleri, Diyarbakır'da çorap, keçe, gümüş ve seramik Atölyeleri ve İş Kur ile yürütölen mesleki eğitim atölyeleri)

◆ **Okul Öncesi Eğitim Programları:** 4-6 yaş grubuna yönelik eğitim ve 2-4 yaş çocuklara oyun odası programları

◆ **ocuk Okuma Odaları:** 4-6 ve 7-14 yaş grubu çocuklara yönelik olarak okul öncesi, grup ve açık kapı programları.

-
- ◆ **Sosyal Destek Programları:** Nüfus cüzdanı ve yeşil kart çıkarılması, resmi nikah, temel eğitim, YİBO ve açık öğretime özellikle kız çocuklarının yönlendirilmesi, çoğunluğu kız olmak üzere yoksul öğrencilere eğitim bursu verilmesi, ihtiyacı olanlara ayni/nakdi sosyal yardım sağlanması, vb konularda aracılık işlevi üstlenilmektedir. (2013 itibariyle 1550 öğrenci burslu, ayni yardım ile 14.122 kişi, nakdi yardım ile 1969 kişi faydalanmıştır. Diğer desteklerden 7717 kişi olmak üzere toplamda 25.358 kişi faydalanmıştır.)
 - ◆ **Sosyal Sorumluluk Programları:** Eğitime destek kampanyaları (2532 kadın/kız çocuk ve erkek, Açık İlköğretim, Lise ve örün eğitimlere yönlendirilmiştir), mahalle ve köy çalışmaları, çevre koruma ve ağaçlandırma, sağlık taraması, mavi kapak ve aşı kampanyası vb. toplum yararı çalışmalarına gönüllülük temelli destekler.
 - ◆ **Kültürel-Sosyal Etkinlikler:** Seminer, sergi, etkileşim toplantıları, sinema ve tiyatro, önemli gün kutlamaları, gezi ve piknik vb.
-

GAP Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi

Eylül 2006 yılından bu yana GAP Bölgesinde gençlere dönük sürdürülmekte olan gençlik ve kültür merkezleri etkinlikleri daha zengin içerik ve sistemli bir yaklaşımla desteklenmiştir. 2001-2009 yılları arasında GAP bölgesinde 9 ilde açılan merkezlerde, Eylül 2006 tarihinden itibaren GAP İdaresi'nin yönlendiriciliğinde bölge gençlerine yönelik yapılacak ya da yaptırılacak olan etki değerlendirme ve gençlerin ihtiyaçlarının tespiti amacı ile kapsamlı bir araştırma yapılmıştır.

Projenin Amacı;

- Gençler arasında inisiyatifi geliştirerek, kalkınma sürecine katılımlarını ve kalkınmanın itici gücü olmalarını teşvik etmek,
- Gençlere ufuk kazandırmak,
- Toplum kalkınması için gönüllü çalışma ve dayanışma ağları oluşturmak,
- Gençlere sosyal ve ekonomik beceriler kazandırmak veya geliştirmek,
- Farklı illerden ve farklı ülkelerden gençleri bir araya getirerek etkileşimi artırmak ve sosyal bütünleşmeyi sağlamak,
- Gençlerin istihdama katılımını artırmak ve onları üretici kılmak,
- Gençler için olumlu sosyal çevre yaratmaktır.

Projenin hedef grubunu 15 - 25 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Ancak bu gençler homojen bir yapıda olmayıp, farklı niteliklere sahiptirler. Faaliyetler bu yaş grubu arasındaki gençlerin, yaş, eğitim durumu ve sosyo-ekonomik statüsüne göre ayrıştırılıp tanımlanarak çeşitlendirilmiştir. Buna göre;

- Sosyal-kültürel programlar tüm gençlik katmanlarını,
- Üniversiteye hazırlık kursları 16 – 18 yaş arası liseye devam eden veya lise mezunu gençleri,
- Mesleki beceri kazandırıcı programlara işsiz gençleri,
- Kendi İşini Kur programları potansiyel girişimci gençleri,

hedeflemektedir.

Proje kapsamında, "kapasite geliştirme", "sosyal ve kültürel", "istihdam" ve "toplumsal duyarlılık" programları yürütülmektedir.

Kapasite Geliştirme Programları:

Bu programla gençlerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri ve yönetime katılımlarının artırılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede ulusal ve uluslararası değişim programları, çevre, liderlik, girişimcilik, iletişim, raporlama, saha çalışması ve proje yönetimi vb. konularda eğitim programları düzenlenmektedir.

Projenin başlangıç aşamasında gençlerin ihtiyaç, sorun ve eğilimlerini belirlemek amacıyla odak grup görüşmeleri yapılmış ve iş planları hazırlanmıştır. Kapasite, bilgi ve beceri geliştirme kapsamında ihtiyaca cevap vermek üzere belirlenen programlar arasında; bilgisayar kursu, bilgisayarlı muhasebe, İngilizce ve Arapça kursları, proje yazma ve uygulama eğitimleri, resim ve müzik kursları, üniversiteye hazırlık kursları, tiyatro, halk oyunları, el sanatları, kariyer planlama ve özgeçmiş hazırlama, elektrik tesisatçılığı bulunmaktadır.

Proje illerinden toplam 410 gencin yurt içinde ve dışında değişim programlarına katılımı sağlanmıştır.

Proje illerinden toplam 858 gencin yurt içinde ve dışında değişim programlarına katılımı sağlanmıştır.

Sosyal-Kültürel Programlar:

Bu programların temel amacı gençlerin serbest zamanlarını daha verimli kullanmalarını, eğlenirken öğrenmelerini, yenilikçi vizyon kazanmalarını ve gençler arasında sosyal bağların güçlenmesini sağlamaktır. Bu kapsamdaki etkinlikler arasında; film gösterimleri, gezi ve piknikler, tiyatro gösterisi, müzik ve şiir dinletileri, spor ve satranç turnuvaları, resim sergileri ve doğa sporları yer almaktadır. Bu yıl Adıyaman'da yapılan festival yoluyla 81 il ve çeşitli ülkelerden 1.600 gencin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Mardin'de yapılan film gösterimleri, gala ve çeşitli gösterimlerle 4.000'nin üzerinde genç katılım sağlamıştır.

İstihdam Programları:

GAP Bölgesinin temel sorunlarından en önemlisi işsizlik ve gelir düşüklüğüdür. Gençler arasında işsizlik oranları daha da yüksektir.

Bu nedenle öncelik verilen konulardan birisi gençlerin iş bulmasını veya kurmasını kolaylaştıracak mesleki beceri artırıcı faaliyetlerin planlanması ve uygulanmasıdır. Bu yıl toplam 113 genç istihdam olmuştur.

Toplumsal Duyarlılık Programları:

Toplumsal Duyarlılık geliştirme kapsamındaki programların amacı gençleri toplumsal refahın artışı için gönüllü çalışmalara katılan bilinçli ve verici yurttaş konumuna getirmektir. Bu doğrultuda, gençlik çalışmalarının kalkınma ile bağlantısı kurulmakta ve gençliğin kalkınma sürecine katılımı konusunda bir altyapı hazırlanmaktadır. Böylelikle gençlerin kamu, yerel yönetimler, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışmaları ve ulusal kalkınmaya katkı verme bilinçlerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Toplumsal duyarlılık geliştirme ve güçlendirme kapsamındaki etkinlikler arasında; sokakta çalışan çocukların rehabilitasyonu için gönüllü eğitmenlik ve rehberlik; ilk yardım eğitimi; ağaç dikimi ve okul boyama; genç kızlara ve kadınlara okuma-yazma öğretme; AB Gençlik Programları kapsamında gerçekleştirilen projeler; çevre semineri; bilişim semineri; ÖSS paneli; İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Semineri bulunmaktadır. Bu yıl toplumsal kalkınmaya toplam 5.540 gencin katılımı sağlanmıştır.

2013 yılında 9 gençlik evi aracılığıyla gerçekleştirilen faaliyetlere yaklaşık 40.000 kişi katılmıştır.

Proje kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2013 tarihleri arasında düzenlenen etkinliklere katılan ve eğitimleri tamamlayan genç sayısı

İl	Kapasite Artırıcı Etkinlikler	Sosyal-Kültürel Etkinlikler	Toplumsal Kalkınma Etkinlikleri	İstihdama Yönelik Etkinlikler	Değişim Programları	Toplam
Adıyaman	743	1600	420	11	42	2816
Batman	2770		1200	50	105	4125
Diyarbakır	480					480
Gaziantep		92				92
Kilis	265	1160	85		70	1589
Mardin	499	4350	12	9	90	4951
Siirt	2730	1600	3823			8153
Şanlıurfa	67					67
Şırnak	1475	1272		43	103	2893
Toplam	9029	10074	5540	113	410	25166

GAP Cheetos Çocuk Gelişim Merkezleri

Proje 2002 yılında GAP Bölgesi'ndeki eğitim hizmetlerinin çeşitlendirilmesi çalışmalarına katkıda bulunmak ve çocukların bilişsel, duygusal, kişisel ve sosyal gelişimlerini desteklemek amacıyla başlatılmıştır.

FritoLay Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki çocukların eğitimini ve gelişimini desteklemek amacıyla 2003 yılında başlattığı ve bir sosyal sorumluluk projesi olan Cheetos Gelişim Merkezi Projesi, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın inisiyatifi ve Türkiye Kalkınma Vakfının teknik desteğiyle (İstihdam, İşletme Giderleri ve İzleme Değerlendirme) hayata geçmiş olup 2003 yılından bu yana bölgede faaliyetlerini sürdürmektedir.

Adıyaman(Merkez ve Gölbaşı), Batman (merkez), Diyarbakır (Silvan), Kilis (merkez), Mardin (Kızıltepe, Nusaybin ve Ömerli) Siirt (merkez), Şanlıurfa (Hilvan) olmak üzere 10 Çocuk Gelişim merkezi bulunmaktadır.

Cheetos Gelişim Merkezi Projesinin hedefi, GAP Bölgesi'ndeki kentsel yerleşimlerin aşırı göç alan, sosyo-ekonomik açıdan yoksul ve yoksun olan mahallelerinde 06-14 yaşlar arasında bulunan çocukların ders çalışabilecekleri, kitap okuyabilecekleri, araştırma yapabilecekleri , sportif, kültürel, sanatsal faaliyetlerden yararlanabilecekleri, erken çocukluk aktiviteleri, ailelere yönelik rehberlik uygulamaları gibi aktif yaşamı destekleyen farklı etkinlikler, programlar ve kurslar düzenleyerek okul saatleri dışında da hafta içi ve hafta sonu olarak gelişimlerine katkıda bulunmaktır.

Merkezlerde Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Bilgisayar, Genel Kültür, Meslek Tanıtımı, Kütüphane, Kitap Okuma, Çocuk Hakları Ve Yurttaşlık, Rehberlik, Psikolojik Danışmanlık, Müzik, Resim, El İşi, Masa Tenisi, Sağlık, Kendini Keşfet, Bilgi Yarışmaları, Serbest Okuma, Oyun, Şiir Yarışması, Pantomim, Ödev Yapma, Bahçe Oyunları, Sanat Etkinlikleri Ve Tiyatro Çalışmaları yapılmaktadır.

i) Eğitim Faaliyetleri: 7-14 yaş grubuna yönelik olarak çeşitli eğitim faaliyetleri (etüt, okul derslerine takviye, SBS kursu, bilgisayar eğitimi vb.) düzenlenmektedir.

Gelişim Merkezlerinde yürütülen eğitim faaliyetlerine katılan çocukların okul başarılarında artış olduğu, bu artışla birlikte kendilerine olan güvenlerinin artarak olumlu toplumsal davranışlar kazandığı hem okul öğretmenleri hem de çocukların aileleri tarafından ifade edilmektedir.

ii) Sosyal Faaliyetler : Sosyal faaliyetler ile çocukların sorumluluk alma ve yerine getirme alışkanlıkları kazanması, birlikte çalışma, grup içinde görev alması, özgüven duygusunun gelişmesi, çevrelerindeki insanlarla iyi iletişim içerisinde olması, sahip oldukları yetenekleri keşfetme ve ilerletmenin çabası içerisine girmesi, araştırmayı öğrenmesi, yeni fikirlere sahip olarak sorgulayabilme yeteneğine sahip olabilmesi amaçlanmaktadır.

iii) Sanatsal ve Kültürel Faaliyetler : Sanatsal faaliyetler ile çocukların sanata ilgisinin artırılması, yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi, özgüven duygusunun gelişmesi amaçlanmaktadır.

iv) Sportif Faaliyetler : Sportif faaliyetler ile çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişiminin sağlanması, bedensel enerjinin ve duygusal gerilimin boşaltılması, özgüvenin ve sorumluluk alma yetisinin gelişmesi, takım sporlarında paylaşmayı, yardımlaşmayı, takım halinde hareket ederken bireysel hırsların takım önüne geçmesini control etmesi amaçlanmaktadır.

v) Ailelere Yönelik Faaliyetler : Çocuklara yönelik gerçekleştirilen faaliyetlere aileler de dahil edilmektedir. Yoksul aileler, sorunlu çocukları olan aileler ilgili kuruluşlara yönlendirilmektedir. Ailelere özellikle annelere okuma-yazma, anne çocuk sağlığı gibi eğitimler verilerek bilgilencmeleri sağlanmaktadır. Hane ziyareti ve veli toplantıları yapılmaktadır. Gerekli durumlarda (ekonomik yetersizlik, özürülük vb.) aileler ilgili kurumlara (SYDV, Sosyal Hizmetler vb.) yönlendirilmektedir.) Sağlık eğitimleri çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliğinde yürütülmektedir.

vi) Okul Öncesi Programlar : Çocuk gelişiminde önemli yeri olan okul öncesi eğitim programları 5-6 yaşındaki çocuklara yönelik uygulanmaktadır.

Okul öncesi programlar kapsamında; sosyal gelişim, zihinsel gelişim ve psiko-motor gelişim desteklenmesi yönünde faaliyetler yapılmaktadır. Bu faaliyetler, renk kavramı, şekil kavramı, zıt kavramlar, kesme-yapıştırma çalışmaları, beslenme alışkanlığının kazandırılması, çeşitli konularda (bitkiler, hayvanlar, doğa vb.) film gösterimi, pandomim, drama, tiyatro çalışmaları, Türkçe dil etkinliği, müzik ve serbest zaman oyun etkinlikleridir.

Projenin başlangıcından 2013 yılı sonuna kadar eğitim programlarından 11.415 çocuk, Sanatsal ve Kültürel programlardan 5.929 çocuk, spor programlarından 4.635 çocuk, açık kapı programlarından 6.310 çocuk ve digger programlar olmak üzere toplam 28.450 çocuk faydalanmıştır.

Proje kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2013 tarihleri arasında Düzenlenen etkinliklere katılan çocuk sayısı

İL	Adı	Grup Programları	Okul Öncesi Eğitim	Açık Kapı Programları
ADIYAMAN(3)	Adıyaman ÇGM : Açık kapı, sosyal ve kültürel faaliyetler yürütülmüştür. Bilgisayar, okul öncesi, Bağlama, El Sanatları, Masa Tenisi, Dart, Kütüphane, Etüt programları yürütülmektedir.	572	40	1814
	Gölbasi ÇGM : SBS Hazırlık, Folklor, Resim, El Sanatları, Müzik, Masa Tenisi, Satranç, Basketbol, Futbol, Eskrim, Tüytöp, Hentbol, Bilgisayar programları yürütülmektedir. .	311	0	192
BATMAN(2)	Batman ÇGM : Bilgisayar, okul öncesi, Fen ve Teknoloji, Matematik, SBS Hazırlık, Türkçe, Tüm Dersler, Sağlık Eğitimi, Müzik, Resim, Tiyatro, Masa Tenisi, Satranç ve Rehberlik kursları yürütülmektedir.	441	35	180
DIYARBAKIR(6)	Silvan ÇGM : Okul öncesi, Bilgisayar, SBS Matematik, Türkçe, Etüt, Rehberlik, Folklor, İzcilik, Karete kursları uygulanmaktadır.	413	46	15
KİLİS(3)	Kilis ÇGM : Okul Öncesi, Tüm Dersler, SBS Matematik, Bağlama, Gazete, fotoğraf, Masa Tenisi, Satranç, Futbol, Ödev- Araştırma, Kitap Okuma Saati uygulanmaktadır.	321	16	268
MARDİN(10)	Nusaybin ÇGM : Okul Öncesi Eğitim, Çocuk Hakları, Bilgisayar, Fen Teknolojileri, İngilizce, Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi, Folklor, Modern danslar, Gitar, Tiyaro, Masa Tenisi, Satranç, El sanatları etkinlikleri yapılmaktadır.	488	0	142
	Kızıltepe ÇGM : Okul Öncesi Eğitim, Çocuk Hakları, Bilgisayar, Fen Teknolojileri, İngilizce, Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi, Masa Tenisi, etkinlikleri yapılmaktadır.	289	34	0
	Ömerli ÇGM : Okul Öncesi, Bilgisayar, Türkçe, Tüm dersler, Matematik, Folklor, Gitar, Tiyatro, Masa Tenisi, Satranç, Basketbol, Tekvando, Tenis, faaliyetleri yürütülmektedir.	261	27	77
SIİRT(2)	Siirt ÇGM : Bilgisayar, Satranç, Müzik, Halk Oyunları, Resim, Türkçe ve Etüt faaliyetleri yürütülmektedir.	189	40	55
	Hilvan ÇGM : Bilgisayar, İngilizce, Gitar, Masa Tenisi, Basketbol, Futbol, Basketbol, kursları verilmektedir.	302	0	0
Toplam Sayılar		3587	238	2743